

Із шести міст лише Львів і Люблін є великими, інші – типові галицькі і польські містечка, які є цікавими для туристів, але не надто розрекламовані. Львів і Замосць включені до світової спадщини ЮНЕСКО. Сюди найчастіше їздять екскурсійні групи, але, за даними Всесвітньої туристичної організації, так званий організований туризм – це всього 30 % мандрівників. Спільним проектом хочуть збільшити кількість туристів, які відвідують ці міста, і продовжити термін їхнього перебування хоча б на день-два. Саме для індивідуальних туристів будуть розроблені аудіотури, туристичні мапи історичних частин міст, путівники на семи мовах, спеціальні вказівники [13].

Висновки. Розвиток індустрії культурного туризму у Львівській обл. потребує підтримки щодо узгодженого розвитку цієї сфери усюї України. У регіоні необхідно розвивати активну співпрацю державного та приватного секторів з метою підтримки туристичного сектора Львівщини, посилювати рівень інформованості туристів про культурно-історичні принади регіону. Формування ефективної рекламної кампанії, проведення тендерів щодо реставрації та популяризації об'єктів культурної спадщини допоможуть вирішити безліч проблем, пов'язаних із руйнуванням пам'яток історії та культури, а також сформуванати та посилити позитивний імідж області.

Для повноцінного ознайомлення туристів з культурно-історичною спадщиною доцільним є розширення мережі меморіальних музеїв і музейних комплексів у рамках національної системи туристично-екскурсійних маршрутів. Створення тематичних меморіальних музеїв чи комплексів є найефективнішою формою пристосування пам'яток історії до функціонування в ролі екскурсійних об'єктів культурно-пізнавального туризму. У регіоні доцільно проводити подальші дослідження культурного туризму, розробляти та проводити перспективні проекти, які зможуть вивести галузь на новий рівень розвитку.

Література

1. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.loda.gov.ua/ua/priorities/strategy>.
2. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.tourlib.net/statti_ukr/kuzmuk.htm.
3. International Convention to Safeguard Intangible Cultural Heritage: UNESCO's General Conference. 32nd Session. – Paris, 29 September – 17 October 2003.
4. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму : навч. посібн. / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К. : Вид-во "Знання", 2011. – 334 с.
5. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства : навч. посібн. / Г.М. Дроздова. – К. : Вид-во ЦНЛ, 2004. – 236/
6. Любіцева О.О. Методика розробки турів : навч. посібн. / О.О. Любіцева. – К. : Вид-во "Альтерпрес", 2003. – 104 с.
7. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.leksika.com.ua/12940407/turizm/turizm_kulturniy
8. Туризм у Львові: загроза чи панacea?. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?turizm_u_lvovi_panatseya_chi_zagroza&objectId=1245182
9. Бочан І.О. Розвиток ринку туристичних послуг в системі економічної безпеки держави : монографія / І.О. Бочан, С.В. Васильчак, Н.Б. Завальницька. – Львів : Вид-во "Сполом", 2013. – 184 с.
10. Головне управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>
11. Культура і туризм у Львові. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ct.lviv.ua>

12. На Львівщині туристів найбільше цікавлять замки // Газета "Експрес". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://lvivexpres.com/news/2013/08/09/50189-lvivshchyni-turystiv-naybilshe-cikavlyat-zamky-fahivec>.

13. Асоціація лідерів турбізнесу України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.altu.com.ua/News/?id=7019>

Савицкая О.П., Федорович О.И. Культурный туризм: реалии и перспективы развития во Львовской области

Рассмотрены теоретические аспекты культурного туризма, обобщены подходы разных авторов к освещению термина "культурный туризм". Охарактеризованы туристический потенциал Львовщины и состояние культурного туризма региона. Выделены самые популярные туристические объекты и экскурсионные маршруты. Приведены положительные тенденции туристических потоков и рост количества гостей во Львовской области. Проанализированы преимущества и угрозы культурного туризма в регионе. Описан один из самых новых и наиболее перспективных проектов развития культурного туризма, который реализуется на территории области.

Ключевые слова: туризм, культурный туризм, туристы, историко-культурное наследие, Львовщина, памятники культуры, культурный потенциал, фестивали.

Savitska O.P., Fedorovych O.I. Cultural tourism: realities and prospects in the Lviv region

In the article considered theoretical aspects of cultural tourism and generalized approaches by different authors to definitions of the term "cultural tourism". The tourism potential of Lviv region and the status of cultural tourism were characterized. The most popular tourist attractions and sightseeing tours were highlighted. The positive trends of tourist flows and the growing number of hotels in Lviv region were showed. The benefits and challenges of cultural tourism in the region were analyzed. One of the newest and most promising project of cultural tourism being implemented in the region were described.

Keywords: tourism, cultural tourism, tourists, historical and cultural heritage, Lviv region, monuments, cultural potential, festivals.

УДК 339.71

*Доц. І.Л. Татомир, канд. екон. наук –
Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка*

"ВОРОТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ" ЯК ЗАГРОЗА "ВІДПЛИВУ ІНТЕЛЕКТУ" ТА ЗНИКНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ І НАУКОВИХ ШКІЛ

Розглянуто сучасні тенденції у сфері міжнародної міграції науковців та висококваліфікованих фахівців. Оцінено нові форми "відпливу інтелекту" та виявлено загрозу, яку вони несуть для країни-донора інтелектуальних мігрантів. Наведено приклади еміграції кращих наукових кадрів, які створили найбільші інжинірингові та технологічні компанії у розвинених державах, що підкорили світові ринки. Показано основні відмінності у функціонуванні національного та закордонного наукового середовища, на основі яких виявлено слабкі позиції національної інноваційної політики. Запропоновано заходи, яких держава повинна вжити для збереження статусу вченого та розвитку національних наукових і освітніх шкіл.

Ключові слова: "циркуляція інтелекту", "ворота глобалізації", "наукова діаспора", "відплив ідей".

Постановка проблеми. В інформаційному глобалізованому середовищі, яке характеризується динамічністю і частою зміною пріоритетів, можуть належним чином розвиватись і конкурувати лише ті держави, які активно генерують інтелектуальний продукт. Доволі високих успіхів зуміли досягти європейські наукові школи, що володіють більшим рівнем гнучкості завдяки залу-

ченню з усього світу до роботи фахівців у різні галузі, які стають інтелектуальним локомотивом прогресивних змін. Лібералізація режиму в'їзду і усунення "закритості" наукових співтовариств сприяли їх активному залученню в процеси, що перебігають на міжнародному ринку наукових кадрів. Адже сучасна наука не знає кордонів, тоді як освітня і наукова маргінальність окремих країн, які перебувають на периферії індустріально розвинених держав, залишає їх осторонь "глобалізаційних воріт", входження в які призводить до зникнення низки національних наукових осередків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання міжнародного переміщення наукових кадрів та їх поступова інтеграція у науково-дослідні структури розвинених країн є об'єктом дослідження чималою числа економістів: А. Соболевської, А. Попова, В. Іноземцева, І. Малаха, І. Ушкалова, М. Біль, О. Малиновської та ін. Однак "відкритість глобалізаційних воріт" та постійні зміни в національних освітніх системах спонукають дослідників неодноразово повертатися до цієї теми та узагальнювати нові особливості розвитку міжнародного ринку праці. Як влучно зазначає з цього приводу В. Іноземцев, "Глобалізація, точніше її наслідок – конкуренція, може істотно підвищити якість освіти та досліджень, водночас майже всі країни постали перед загрозою "відпливу інтелекту" до країн – центрів глобалізації ..." [1, с. 5].

Мета роботи – оцінення нових форм "відпливу інтелекту", що набули особливої актуальності в умовах глобалізації та розроблення заходів, які держава повинна вжити для збереження наукового потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз низки джерел [4, 8, 10] дає підстави розглядати процес "*відпливу інтелекту*" як одну із складових міждержавної інтелектуальної міграції, що передбачає виїзд із країни спеціалістів, які займаються кваліфікованою, інтелектуальною чи творчою працею, насамперед наукових і викладацьких кадрів вищої кваліфікації, а також потенційних спеціалістів – студентів і стажерів.

Проблема відпливу наукових кадрів є актуальною для багатьох країн. На початку XIX ст. США стали своєрідним "магнітом" притягування кращих науковців і винахідників світу, які заснували у країні найбільші інжинірингові і технологічні компанії, що підкорили світові ринки. Так, британський емігрант Семюель Слейтер фактично з "нуля" створив текстильну промисловість США. Француз Ірене Дюпон привіз нові технології виготовлення пороху, а згодом заснував у США хімічний концерн E.I. du Pont de Nemours and Company, а шотландець Ендрю Карнегі – сталеплавильну корпорацію US Steel, які стали найбільшими у світі. Росіянин Володимир Зворикін, який у 1933 р. винайшов перший телевізор, а незабаром і прибор нічного бачення, разом із Давидом Сарновим заснували у США корпорацію RCA (Radio Corporation of America), яка і донині є одним із найбільших світових виробників електронної техніки. Ще один росіянин, Ігор Сікорський, авіаконструктор, збудував у США перший в світі вертоліт (гелікоптер), а його компанія Sikorsky Aviation Corporation й надалі залишається лідером на ринку вертолітобудівництва. Чимало вихідців з інших держав (Е. Теллер, Дж. фон Нейман, Л. Сіцлард та інші) дозволили США першим створити ядерну зброю. Витрачаючи колосальні кошти на наукові дос-

лідження, уряд країни ініціював створення низку наукових центрів за різними напрямками дослідження.

За даними журналу Science, в останні десятиліття лише із Німеччини в США переїхав кожний сьомий науковець, що отримав ступінь доктора наук, значною втратою для країни став виїзд трьох лауреатів Нобелівської премії. За оцінками журналу Time, сумарно в Європі налічується близько 11 млн наукових працівників, тоді як майже 400 тис. емігрували до США.

За даними британського видання The Economist [11], частка іммігрантів із науковим ступенем доктора філософії у загальній кількості науковців та інженерів, що працюють в американських університетах та лабораторіях, становить 47 %. Науковцям китайського та індійського походження належить 13,9 % американських патентів. Близько 40 % патентів, зареєстрованих у 2005 р. американським виробником мікропроцесорів, компанією Intel, припадало на вихідців з Китаю або Індії. Від 2010 р. Вашингтон втратив одноосібне лідерство в патентній сфері. До цього він реєстрував більше наукових винаходів, ніж усі країни світу разом. Тепер ця планка зсунулася до відзначки 93 тис. на рік, а інші країни зареєстрували 96 тис.

"Імпорт знань" зумів збагатити економіки багатьох розвинених держав світу. За даними ЮНЕСКО, у 20 країнах, де працює 95 % всіх учених, дохід на одну особу щорічно зростає на 200 дол. США; в інших, де 5 % – зростання відбувається – лише на 10 дол. США на рік [9]. Водночас значних втрат зазнають країни-донори. Так, за підрахунками московських економістів, внаслідок інтелектуальної міграції Росія кожні 5-7 років втрачає по одному річному бюджету [5, с. 31].

Кадровий потенціал науки завжди був сильною стороною держави і протягом багатьох років визначав місце України серед провідних європейських країн, для яких вона слугувала інтелектуальним донором. За кількістю наукових фахівців вищої кваліфікації, що припадає на душу населення, сьогодні наша країна значно поступається розвиненим країнам Європи. Насиченість науковими кадрами в Україні – 6 осіб на одну тисячу економічно активного населення, тоді як у Фінляндії – 15,4, Японії – 11, США – 9,7, Південній Кореї – 9,5, Франції – 8,3, у Росії – 6,7 [7, с. 11].

Ведучи глобальне полювання за талантами країни Заходу, спромоглися переманити чимало науковців, які саме за кордоном зуміли досягти світових висот своєї наукової творчості. Лише з 1996 по 2011 рр. з України на постійне місце проживання за кордон виїхало 1 тис. 622 науковців, серед яких 1 тис. 290 кандидатів наук і 332 докторів наук. Найчастіше українські вчені за цей час виїжджали до США – 420 осіб, серед яких 343 кандидатів наук і 77 докторів наук. На другому місці – Росія, куди за цей час виїхало 388 осіб, серед яких 292 кандидатів наук і 96 докторів наук. Гостинною для українських вчених є Німеччина, куди виїхало загалом 251 особи: з них 208 кандидатів наук і 43 докторів наук. Також багато українських пошуковців емігрували до Ізраїлю (117), Канади (109) та Польщі (52). В інші країни переїхало загалом 311 вчених, серед яких 252 кандидатів наук і 59 докторів наук [6].

Упродовж останніх років, у зв'язку з тим, що чимало держав світу, зокрема окремі країни Латинської Америки, Індія, Китай, Швейцарія, роблять спроби використати знання, досвід і зв'язки своїх "інтелектуальних мігрантів", з'явилась нова дефініція "*наукова діаспора*". Яскравими її представниками є й українські емігранти, які відносять до високоурбанізованих і освічених національних меншин багатьох держав. Так, у США функціонує ціла низка освітніх, наукових, суспільно-громадських організацій: Українська Вільна Академія Наук, Товариство українських інженерів Америки, Українське лікарське товариство Північної Америки, Товариство українсько-американських адвокатів та ін. Особливе місце серед науково-освітніх організацій посідає Український Науковий Інститут Гарвардського Університету (УНІГУ), створений 1973 р. в Кембриджі (Массачусеттс).

Вихідці з України брали участь у формуванні системи університетської освіти низки країн Європи, користуючись високим авторитетом у науковому світі. Із Парижем пов'язане ім'я всесвітньо відомого математика з Полтавщини Михайла Остроградського, прізвище якого ЮНЕСКО внесло до переліку видатних математиків світу. Отримала Франція і лауреата Нобелівської премії (1992) у галузі фізики Жоржа Шарпака з Рівненщини. Запропонованою конструкцією телефонних станцій та абонентських апаратів уродженця з Тернопільщини Іван Пулюя скористались промислово розвинені країни Європи. За його участю запущено низку електростанцій на постійному струмі в Австро-Угорщині, а також першу в Європі на змінному струмі. Він став першим деканом першого в Європі електротехнічного факультету, забезпечуючи найвищий рівень наукових досліджень у своїй лабораторії. До відомих людей Канади належать українець Богдан Гаврилишин – (з Тернопільщини), економіст, член Римського клубу, Міжнародної академії менеджменту, Наглядової ради Віденської академії вивчення майбутнього. Список цей можна продовжувати і продовжувати, адже таких прикладів з історії є чимало.

Проте багато із науковців залишились працювати на національних теренах, зумівши здобути світову славу і визнання у різних галузях. Так, для прикладу, М.М. Амосов – автор новаторських методик у кардіології, О.К. Антонов – авіаконструктор, який розробив і впровадив пасажирський літак АН-24, Є.О. Патон, який створив цілу вітчизняну школу з питань електрозварювання, визнану у світі, засновник наукової школи в галузі кібернетики В.М. Глушков та ін. Окремі ж вернулись на батьківщину. Так, для прикладу, свого часу головною умовою повернення професора О.О. Богомольця з Москви до України було створення окремого експериментального інституту, що займався б питаннями біології та патофізіології, який за короткий час став провідним осередком медичної науки в Україні.

За окремими напрямками зі забезпечення висококваліфікованими кадрами наша держава є однією з найбільш конкурентоспроможних на світовому ринку. Доволі яскраво це проявляється у галузі інформаційних технологій. Рівень підготовки спеціалістів у цій сфері досить високий, про що свідчить рейтинг довіри закордонних компаній та міжнародних фахівців інформаційного простору до українських ІТ-спеціалістів, за якими різноманітні інформаційні

ТНК влаштовують справжнє "полювання" (headhunting). Україна посідає перше місце в рейтингу лідерів з аутсорсингу в районі Центральної та Східної Європи, окрім цього, за даними аналізу "Щорічної глобальної аутсорсингової доповіді GS100" Україна знаходиться на 11-му місці в топ-20 переліку найбільших світових центрів за кількістю задіяних у галузі ІТ-аутсорсингу суб'єктів аутсорсерів [3, с. 146]. Не секрет, що Польща та інші нові члени ЄС шукають кваліфіковані ІТ-ресурси саме в Україні, а Німеччина визнає той факт, що 60 німецьких клієнтів забезпечують замовленнями 6 % всього українського ринку аутсорсинга. Ця галузь промисловості добре представлена в Києві, де працює більше 50 % всіх її фахівців, одночасно вона швидко розвивається у таких містах, як Львів, Харків. Проте індустрія аутсорсинга не відрізняється цілісністю. Так, із 70 опитаних компаній тільки в 7 працює понад 300 осіб, у 21 компанії трудяться 100 або більш за фахівців [2].

Як бачимо, окрім традиційних форм "відпливу інтелекту", починають з'являтися й нові, такі як "*відплив ідей*", які не супроводжуються фізичним переміщенням мігрантів, що їх генерують. Чимало науковців, що живуть в одних країнах, працюють за різними науковими програмами на замовлення компаній інших держав. Тобто, сьогодні вони мають змогу емігрувати не виїжджаючи за кордон, а результати їх напрацювань стають власністю іноземних роботодавців.

Ще однією формою є "*циркуляція інтелекту*", під якою потрібно розуміти циклічні (періодичні) переміщення за кордон для навчання і подальшої роботи з наступним поверненням на батьківщину і покращенням професійної позиції завдяки набутим навикам та досвіду отриманих під час перебування в країні-реципієнті.

Усвідомлення розвиненими країнами того факту, що освітні програми поступово перетворюються на найкращий ресурс для подальшого рекрутингу кваліфікованого персоналу, стало поштовхом прискореного розвитку транснаціональної вищої освіти, яка веде до посилення академічної мобільності та залучення іноземних студентів.

За даними ЮНЕСКО, на світовому ринку освітніх послуг діють вищі навчальні заклади понад 140 держав, включаючи таких сильних гравців, як Гарвард та Сорбона, що володіють конкурентоспроможними освітніми продуктами й технологіями і яким нелегко протистояти у боротьбі за студента. До того ж за спиною американських, французьких, австралійських, німецьких, китайських ВНЗ знаходиться солідна державна підтримка, що заснована на довготерміновій стратегії. Маючи значний експортний потенціал, передусім у сфері вищої професійної освіти, наша держава реалізує його неповною мірою, адже на долю України, за останніми даними, доводиться лише 1 % від загального числа іноземних громадян, які навчаються в світі. У той час коли частка Сполучених Штатів становить 22 %, Великої Британії – 12 %, Німеччини – 9 %, Франції – 8 %, Австралії – 8,2 %, Китаю – 5 %, Японії – 4,2 %, Росії – 3 % [8, с. 212].

Основною відмінністю національного наукового середовища від закордонного є цикл функціонування. Якщо, скажімо для європейців буде характерний такий ланцюг "гроші – дослідження – відкриття – публікації у реферованих журналах, що входять до міжнародних рейтингів (Thomson Reuters та подібні) –

визнання наукових результатів – гранти – додаткове фінансування, інвестиції", то для України більш інерційний сценарій – "гроші – звіти – гроші". Оплата, яку пропонують науковцям за кордоном, є однозначно вищою, ніж у країні походження, проте значно нижчою, ніж у науковців країни базування. Досить зазначити, що в дослідницьких університетах Європи бюджет формується з розрахунку не менше 1 млн євро на дослідника. Постулатом кожної країни, яка прагне зберегти і розвивати національний науковий потенціал, повинен стати: "примножувати власні надбання, а не працювати на закордонний ринок дешевої робочої сили".

Висновки. Отже, глобалізація пришвидшила процес розвитку одних держав і стала істотною загрозою для інших, що призвело до зникнення низки національних наукових і освітніх шкіл. Щоб перед українськими науковцями не поставало запитання: "Чи все таки залишатися у професії і виїжджати за кордон, чи переходити в іншу сферу діяльності?", держава повинна вжити радикальних заходів для збереження статусу вченого. Передусім, достатню увагу потрібно приділяти розвитку вищих навчальних закладів та спеціалізованих профільних інститутів, адже саме у них закладаються підвалини для створення майбутніх наукових шкіл у різних галузях науки. Сприяти відкриттю у ВНЗ країни відділів з комерціалізації інтелектуальної власності, які стануть сполучною ланкою між науковими установами і ринком. Має запрацювати процедура відбору, підтримки та просування найбільш успішних студентів, аспірантів та науковців на основі чітко встановлених і прозорих критеріїв з тим, аби вони більшість часу могли достойно жити і працювати в Україні. Певною мірою нейтралізувати вплив фактора глобалізації українська освіта може вихованням національної свідомості, збереженням ідентичності, перспективами кар'єрного росту тощо.

Література

1. Иноземцев В. Несколько гипотез о мировом порядке XXI века / В. Иноземцев // Свободная мысль. – 2003. – № 11. – С. 5.
2. IT outsourcing на Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.itukraine.org.ua>
3. Лимонова Е.М. Загрози та негативні наслідки розвитку IT-аутсорсингу для економіки України / Е.М. Лимонова, О.С. Нестеченко // Академічний огляд. – 2011. – № 1 (34). – С. 144-148.
4. Малиновська О.А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування / О.А. Малиновська. – К.: Вид-во НІСД, 2011. – 40 с.
5. Мамедов А. Утечка или циркуляция мозгов? / А. Мамедов // Журнал: Мегapolis и миграция. – 2010. – № 4. – С. 31-34.
6. Найбільше українських вчених виїхало до США, Росії і Німеччини / Тиждень – від 29 квітня 2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://tyzhden.ua/News/78551/PrintView>.
7. Наука Украины. Цифры, факты, проблемы / Авторский коллектив А.А. Мазур, Л.Б. Любобная, Н.С. Бровченко, В.В. Тольба. – К.: Вид-во Ин-т электросварки им. Е.О. Патона НАН Украины, 2012. – 47 с.
8. Оболенська Т.С. Експортний потенціал України на світовому ринку освітніх послуг / Т.С. Оболенська // Вчені записки : зб. наук. праць / МОН України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана"; відп. ред. А.Ф. Павленко. – 2012. – Вип. 14. – Ч. 1. – С. 209-217.
9. Семиноженко В. Економіка знань: потрібна гра на своєму полі / В. Семиноженко // Щоденна всеукраїнська газета "День". – 2004. – 27 квітня. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.day.kiev.ua/>.
10. Соболевская А.А. Постиндустриальная революция в сфере труда / А.А. Соболевская, А.К. Попов. – М.: Изд-во ИМЭМО РАН, 2009. – 205 с.

11. Give me your scientists... // The Economist. – March 5th 2009. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.economist.com/node/13237193>.

Татомыр И.Л. "Ворота глобализации" как угроза "отлива интеллекта" и исчезновения национальных образовательных и научных школ

Рассмотрены современные тенденции в сфере международной миграции научных работников и высококвалифицированных специалистов. Дана оценка новым формам "отлива интеллекта" и обнаружена угроза, которую они несут для страны-донора интеллектуальных мигрантов. Приведены примеры эмиграции лучших научных кадров, которые создали наибольшие инжиниринговые и технологические компании в развитых государствах, которые покорили мировые рынки. Показаны основные отличия в функционировании национальной и заграничной научной среды, на основе которых обнаружены слабые стороны национальной инновационной политики. Предложены мероприятия, которые государство должно употребить для сохранения статуса ученого и развития национальных научных и образовательных школ.

Ключевые слова: "циркуляция интеллекта", "ворота глобализации", "научная диаспора", "отлив идей".

Tatomyr I.L. "Gate of globalization" as a threat of "ebb of intellect" and disappearance of national educational and scientific schools

Modern tendencies in the field of international migration of research workers and highly skilled specialists are considered. An estimation for the new forms of "ebb of intellect" is given and a threat which they carry for the country-donor of intellectual migrantiv is found out. Examples are provided. Basic differences are rotined in functioning of national and oversea scientific environment on the basis of the weak sides of national innovative policy. Measures which the state must use for the maintainance of status of scientist and development of national scientific and educational schools are offered.

Keywords: "circulation of intellect", "gate of globalization", "scientific diaspora", "ebb ideas".

УДК 378.147:[657+371.388]

Ст. викл. Д.В. Долбнева, канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ У ВНЗ УКРАЇНИ

Освіта ХХІ ст. потребує модернізації та вдосконалення навчально-виховного процесу з метою підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які адаптовані до сучасних реалій та мають необхідні знання та практичні навички облікової роботи, яка забезпечує замовників кадрів необхідною інформацією про своє підприємство. Визначено, що саме інтерактивні методи навчання є необхідною передумовою у цьому, оскільки створюють сприятливі умови навчання студента у групі, для самоосвіти, налагодження партнерських та конструктивних відносин між усіма учасниками навчально-виховного процесу, активізують увагу студента, його творчі здібності, розвивають вміння спілкуватися та відстоювати свої думки та позиції тощо. Розглянуто методи інтерактивного навчання, які є найбільш оптимальними щодо їх застосування на певному виді занять під час підготовки фахівців з обліку та аудиту. Отримані результати дослідження можуть використати викладачі облікових дисциплін на практиці.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, облікові дисципліни, робота в групі, навчально-виховний процес, самовиховання, самоосвіта, творче мислення.

Вступ. В умовах сьогодення відбувається стрімкий розвиток усіх сфер суспільно-економічного життя, зростають вимоги до рівня підготовки молодих